

Venlo, 9 juli 2013

Betreft:

Zienswijze ontwerpbesluit ontgrondingsvergunning 'CVI Haven Raaieinde'

Geacht College,

Op 30 mei jl. heeft u het ontwerpbesluit van de ontgrondingsvergunning 'CVI Haven Raaieinde' ter inzage gelegd. De vergunning (en dus ook het besluit) betreft het door CVI Haven Raaieinde ontgronden van diverse percelen te Raaieinde Grubbenvorst. De betreffende percelen hebben een gezamenlijke grootte van ca. 41 hectare.

Ten aanzien van het onderdeel archeologie wil SAAL u bij deze een punt onder de aandacht brengen en verzoeken wij u wat dit betreft een heroverweging te maken dan wel het ontwerpbesluit hierop aan te vullen. Wij zijn immers van mening dat door de toepassing van de voorgestelde vergunning de belangen van het archeologisch erfgoed binnen de betreffende percelen van Raaieinde te Grubbenvorst onevenredig geschaad (kunnen) worden.

Stichting Archeologie Actueel Limburg (SAAL)

SAAL is in 1996 opgericht en heeft als hoofddoelstellingen archeologie binnen de provincie Limburg bij een breed publiek actief onder de aandacht te brengen en te ijveren voor een adequate bescherming van het archeologische erfgoed binnen de provincie. Hiertoe organiseert SAAL o.a. lezingen en congressen, ondersteunt archeologische publicaties en bepleit door middel van overleg met andere belanghebbenden en eventueel inspraak, daar waar dat volgens SAAL noodzakelijk wordt geacht, een betere bescherming van ons archeologisch erfgoed.

Zienswijze ontwerpbesluit ontgrondingsvergunning 'CVI Haven Raaieinde'

Ten aanzien van het ontwerpbesluit ontgrondingsvergunning willen wij naar voren brengen dat:

1. niet alle noodzakelijke stukken bij het ontwerpbesluit gevoegd zijn: de rapportage van Hazenberg Archeologie van 19 juli 2012 naar de behoudenswaardigheid van de aangetroffen archeologische resten ontbreekt.
2. de belangrijkste uitgangspunten die gevolgd moeten worden binnen de provinciale aandachtsgebieden, namelijk de gebiedsbenadering, hoogwaardig archeologisch onderzoek en integraliteit, niet toegepast worden.
3. de borging van het noodzakelijke vervolgonderzoek niet inzichtelijk is. Enerzijds zou een en ander in het projectplan (werkplan) verder uitgewerkt worden, maar dit is onvoldoende inzichtelijk. Anderzijds ontbreekt een goedgekeurd programma van eisen waarin de kwaliteitseisen, onderzoeksmethodiek en vraagstelling voor het onderzoek zijn opgenomen en welke als bindende bijlage bij het besluit en de voorwaarde van uitvoering van archeologisch vervolgonderzoek moet gevoegd worden.

Ad. 1. Ontbrekende stukken

In de toelichting op het ontwerpbesluit wordt aangegeven dat het College van Gedeputeerde Staten haar selectiebesluit baseert op zowel het rapport van RAAP (RAAP-rapport 2156) als op de rapportage van Hazenberg Archeologie van 19 juli 2012. Het RAAP-rapport is als bijlage bij het ontwerpbesluit gevoegd, de rapportage van Hazenberg evenwel niet.

Daarbij komt ook nog dat de rapportage van RAAP uitvoerig samengevat wordt weergegeven (onderzoeksproces, beschrijving van de onderzoeksresultaten, waardering van de vindplaatsen inclusief de onderbouwing), maar dat enkel de conclusie van de rapportage van Hazenberg verwoord wordt.

Hierdoor worden wij niet volledig geïnformeerd over de afwegingskaders welke het College heeft gehanteerd bij het nemen van haar besluit en kunnen wij geen volledig oordeel vormen over de feitelijke inhoudelijke waarde van de aangetroffen archeologische vindplaatsen. Wij verzoeken u dan ook tevens de rapportage van Hazenberg ter beschikking te stellen zodat wij ten aanzien van de waardering een oordeel kunnen vormen. Indien noodzakelijk zullen we na het ontvangen van de rapportage van Hazenberg onze zienswijze op dit punt nog aanvullen.

Ad. 2. Provinciale aandachtsgebieden

Het betreffende gebied ligt binnen het provinciale archeologische aandachtsgebied 'Maasdal', welke door de Provincie Limburg in 2008 is aangewezen. In het document behorende bij de provinciale archeologische aandachtsgebieden (Provincie Limburg, 2008, *Provinciale archeologische aandachtsgebieden, een archeologisch selectiedocument*, Maastricht) is beschreven wat deze gebieden zijn, welke archeologie verwacht kan worden en hoe daarmee omgegaan moet worden. Enkele zinsneden uit dit document:

p. 4: Archeologische aandachtsgebieden zijn representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen met een groot potentieel aan archeologische waarden. De Provincie wil zich inzetten voor het behoud en onderzoek van de archeologische waarden in deze aandachtsgebieden.

p. 4: Het uitgangspunt van het provinciaal beleid ten aanzien van de geselecteerde gebieden is niet de bescherming van het gehele aandachtsgebied. ... Uitgangspunt voor het beleid is een hoge kwaliteit van het archeologisch onderzoek. ... Er worden immers waarden verwacht die van provinciaal belang zijn.

p. 13: ... wordt in dit selectiedocument de keuze gemaakt om zowel het beschermingsbeleid als het archeologisch onderzoek in het kader van de AMZ te richten op grotere geografische eenheden, waarin meerdere vindplaatsen in onderlinge samenhang aanwezig zijn. Daar is de meest geïntegreerde kenniswinst te boeken. Deze zgn. archeologische aandachtsgebieden zijn representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen met een groot potentieel aan archeologische waarden. Ze zijn optimaal geschikt voor gebiedsgericht onderzoek met een landschapsarcheologische vraagstelling. Een dergelijk regionaal beleid is een logisch vervolg op het landschapsarcheologische en gebiedsgerichte onderzoek dat de laatste jaren in grote projecten zoals de Maaswerken is toegepast en het sluit tevens aan op het Belvédèreprogramma dat op grote cultuurlandschappelijke eenheden gericht is. Gebiedsgericht beleid is per definitie zowel synchroon als diachroon van karakter en richt zich op archeologische fenomenen in een landschappelijke context, met aandacht voor *off-site* patronen, zoals infrastructuur, bodemgebruik en landinrichting.

p. 21: Het Maasdal heeft verreweg het grootste onderzoekspotentieel van alle regio's [SAAL: i.e. de aangewezen archeologische aandachtsgebieden]. Het Maasdal omvat een groot scala aan landschapselementen zoals de huidige rivier en de oude geulen, de

holocene kronkelwaarden en oeverwallen, de laagterrassen en de terrasranden. Er zijn vindplaatsen uit alle perioden aanwezig. Vindplaatsen die later zijn afgedekt met riviersediment bezitten een hoge fysieke kwaliteit. Het Maasdal is een gebied waarin uitstekend de interactie tussen menselijk handelen en de natuurlijke omgeving, in het bijzonder de rivier, te bestuderen is.

p. 24: De vindplaatsen in de aandachtsgebieden die volgens de KNA-systematiek als 'behoudenswaardig' worden gewaardeerd zullen ook daadwerkelijk behouden blijven of, als behoud niet mogelijk is, moeten worden opgegraven.

Samenvattend kunnen we dus stellen dat het provinciale beleid ten aanzien van de archeologische aandachtsgebieden bestaat uit:

- a. hoogwaardig archeologisch onderzoek
- b. gebiedsgericht c.q. landschapsarcheologisch onderzoek (synchroon, diachroon en de landschappelijke context)
- c. behoudenswaardige vindplaatsen opgraven indien behoud *in situ* niet mogelijk is.

ad. a. Het plangebied 'CVI Haven Raaieinde' ligt binnen het archeologische aandachtsgebied 'Maasdal' wat aangemerkt is als een gebied met verreweg het grootste onderzoekspotentieel. Hoogwaardig archeologisch onderzoek zou dus vooral binnen dit archeologische aandachtsgebied moeten betekenen dat het uitgevoerde (voor)onderzoek voldoende waarderende informatie moet opleveren om een gemotiveerd besluit over de behoudenswaardigheid en het eventueel noodzakelijke vervolgtraject te kunnen nemen. Het RAAP-onderzoek kende een dekkingsgraad van 5%. Dit is binnen de archeologische beroepsgroep niet voldoende voor goed waarderend onderzoek. Hierbij wordt uitgegaan van een gemiddelde dekkingsgraad van 10% (Borsboom & Verhaegen, SIKB-leidraad proefsleuven geactualiseerde versie van 04 december 2012, brede zoekoptie p. 52-54), maar voor vindplaatsen met een laag sporenaantal is een nog hogere dekkingsgraad noodzakelijk.

Door RAAP is tijdens het veldonderzoek ook aangegeven dat de behaalde 5% dekkingsgraad te weinig was voor een goede waardering van een aantal vindplaatsen. Maar omdat ten behoeve van een goede waardering een verdubbeling van het aantal proefsleuven noodzakelijk zou zijn, is besloten 'geen nadere proefsleuven aan te leggen met het idee deze onduidelijkheden tijdens een definitief onderzoek op te lossen' (RAAP-rapport 2156, p. 15).

Wij concluderen nu dat de Provincie geen hoogwaardig archeologisch vooronderzoek heeft (laten) uitvoeren en dat -gezien hetgeen in het ontwerpbesluit is opgenomen- de onduidelijkheid rondom de waardering van een heel aantal vindplaatsen ook niet opgelost wordt in het definitieve onderzoek.

ad. b. Zowel één van de provinciale uitgangpunten als van de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA, versie 1) met betrekking tot het archeologisch onderzoek is dat een landschappelijke (archo-landschappelijk en landschapsarcheologisch) benadering van wezenlijk belang is. Dit is voor het plangebied Raaieinde bij uitstek van toepassing en -gezien de onderzoeksresultaten- ook meer dan mogelijk.

De insteek van het vervolgonderzoek zoals die in het ontwerpbesluit is opgenomen, strookt dan ook niet met de insteek die vanuit de provinciale aandachtsgebieden en vanuit de NOaA voor dergelijke grote plangebieden in het Maasdal wordt voorgeschreven. Zo worden de geulen niet nader onderzocht naar hun ouderdom en ontwikkeling, waardoor dus onvoldoende inzicht in de landschappelijke ontwikkeling alsook in de dynamiek met de overige archeologische vindplaatsen verkregen wordt. Voor een gebiedsgerichte onderzoeksbenadering is het wenselijk dat ook vindplaatsen die op basis van de reguliere selectiecriteria als minder of niet behoudenswaardig worden betiteld, ten behoeve van een reconstructie van het totaalbeeld toch in het onderzoek worden betrokken.

Ad. c. In 2006 en 2007 heeft de Provincie Limburg een aantal evaluaties naar de Limburgse archeologie gemaakt. Uit de evaluatie blijkt dat archeologische begeleidingen meestal weinig opleveren. Dat wordt vooral veroorzaakt door de slechte waarnemingsmogelijkheden tijdens de grondwerkzaamheden van de civiele aannemer (Provincie Limburg, provinciale archeologische aandachtsgebieden, p. 30).

Ondanks deze herhaaldelijke constatering en ondanks het provinciale uitgangspunt om binnen archeologische aandachtsgebieden behoudenswaardige vindplaatsen op te graven (indien behoud *in situ* niet mogelijk is), is door de Provincie Limburg besloten om enkel de behoudenswaardige vindplaatsen middels een archeologische begeleiding te onderzoeken. Dit selectiebesluit bevreedt ons, temeer ook omdat deze keuze volgens de richtlijn van de archeologische beroepsgroep (KNA Landbodems versie 3.2) op dit moment niet mogelijk is. In de KNA staat ten aanzien hiervan het volgende:

Een archeologische begeleiding (AB) wordt alleen in uitzonderlijke gevallen uitgevoerd, en niet als vervanging van vooronderzoek of opgraving, als daarbij bijzondere afwegingen of beperkingen een rol spelen.

In de Memorie van toelichting bij het voorstel tot wijziging van de Monumentenwet 1988 (Artikel I onder B, kamerstukken 29259, nr. 3) staan de volgende mogelijke aanleidingen voor een AB:

1. Wanneer het als gevolg van fysieke belemmeringen niet mogelijk is om adequaat vooronderzoek te doen;
2. wanneer er op grond van de beschikbare archeologische informatie wordt geconcludeerd dat het doen van een opgraving niet (meer) nodig is, maar men toch graag het zekere voor het onzekere wil nemen;
3. wanneer sprake is van bijzondere onderzoeksvragen bij uitvoeringstrajecten.

Kortom, de wijze waarop met de archeologische resten binnen het plangebied CVI Raaieinde wordt omgegaan is strijdig met de provinciale uitgangspunten voor archeologische aandachtsgebieden, strijdig met de uitgangspunten van de NOaA en strijdig met de richtlijnen van de archeologische beroepsgroep. Voorts is het uitermate kwalijk dat de Provincie Limburg haar eigen uitgangspunten, die van het Rijk en van de beroepsgroep te allen tijde bij derden benadrukt en dwingend oplegt, terwijl zij zelf deze uitgangspunten niet hanteert. De kans is dan ook groot dat hiervan een precedentwerking zal uitgaan. De houding van de Provincie kan worden opgevat als een niet mis te verstaan signaal, namelijk dat archeologisch onderzoek in Limburg niet serieus moet genomen worden. Lagere overheden (gemeenten), maar ook particuliere initiatiefnemers kunnen dit aanhalen om op dezelfde (onzorgvuldige) wijze met archeologie en de invulling van archeologisch onderzoek om te gaan. En als al niet in provinciale aandachtsgebieden zorgvuldig wordt omgegaan met het archeologische belang, dan zwijgen wij nog maar van hoe men met het archeologische belang zal omgaan in plangebieden die buiten provinciale aandachtsgebieden gesitueerd zijn.

Wij verzoeken u dan ook uw eerdere selectiebesluit te herzien en het archeologisch vervolgonderzoek vorm te geven conform uw uitgangspunten, die van het Rijk (NOaA) en die van de archeologische beroepsgroep.

Ad. 3. Borging van vervolgonderzoek ten tijde van de ontgroning

In het ontwerpbesluit wordt aangegeven dat het archeologisch vervolgonderzoek in het werkplan opgenomen en uitgewerkt moet worden (voorschrift bij het besluit). Als bijlage bij het ontwerpbesluit is een werkplan versie 11-6-2012 gevoegd (bijlage 7a). In dit werkplan wordt globaal aangegeven welke fasering gehanteerd wordt en welke activiteiten ontplooid worden per ontwikkelfase. In jaar 1, fase 1 wordt de activiteit 'uitvoeren archeologisch

onderzoek' genoemd. Meer informatie ontbreekt. Voorts, als het archeologisch vervolgonderzoek vorm krijgt middels een begeleiding (waarmee wij het niet eens zijn en wat tevens onderwerp van onze zienswijze is), dan moet minstens in iedere fase van ieder ontwikkeljaar de activiteit 'uitvoeren archeologisch onderzoek' worden opgenoemd. Het werkplan van 11 juni 2012 is dan ook -in onze ogen- niet compleet en niet correct.

Daarnaast is geheel onduidelijk aan welke kaders (omvang van het onderzoek, vraagstelling, onderzoeksmethodiek *etc.*) het archeologisch vervolgonderzoek moet voldoen. Deze kaders moeten in het werkplan, maar vooral in een archeologisch programma van eisen (PvE) neergeschreven zijn. Het PvE moet dan ook als bijlage bij het besluit gevoegd worden. Zonder PvE en de toevoeging aan het besluit en het werkplan, worden de archeologische resten vogelvrij verklaard en is er geen garantie dat archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd en ook niet dat het uitgevoerde onderzoek de noodzakelijke hoogwaardigheid bevat.

Vanwege bovenstaande zijn wij van mening dat het archeologische belang onvoldoende geborgd is binnen het ontwerpbesluit. Wij verzoeken u dan ook de borging van het archeologische belang te garanderen in het werkplan (waarbij e.e.a. voldoende uitgeschreven en beschreven wordt) en het PvE voor het archeologisch onderzoek als bijlage bij het besluit met het archeologisch voorschrift en bij het werkplan op te nemen.

Onze zienswijze samenvattend, verzoeken wij u ten aanzien van het ontwerpbesluit ontgrondingsvergunning 'CVI Haven Raaieinde':

- de rapportage van Hazenberg ter beschikking te stellen. Indien noodzakelijk zullen we na het ontvangen van de rapportage van Hazenberg onze zienswijze op dit punt nog aanvullen;
- uw eerdere selectiebesluit te herzien en het archeologisch vervolgonderzoek vorm te geven conform uw uitgangspunten met betrekking tot provinciale aandachtsgebieden, die van het Rijk (NOaA) en die van de archeologische beroepsgroep;
- de borging van het archeologische belang te garanderen in het werkplan (waarbij e.e.a. voldoende uitgeschreven en beschreven wordt) en het PvE voor het archeologisch onderzoek als bijlage bij het besluit met het archeologisch voorschrift en bij het werkplan op te nemen.

Overigens zijn wij steeds bereid om samen met u te bekijken hoe we recht kunnen doen aan de archeologische relictten in dit plangebied.

Voor de nadere duiding van onze zienswijze verwijzen we ook naar onze zienswijzen op het ontwerp bestemmingsplan 'CVI Haven Raaieinde' en op de ontwerpbeschikking omgevingsvergunning 'CVI Haven Raaieinde' (beide ingediend bij de gemeente Horst aan de Maas, respectievelijk bij de gemeenteraad en bij het college van burgemeester en wethouders).

Hoogachtend,

Dhr. Ir. J-P. de Warrimont
Voorzitter
Stichting Archeologie Actueel Limburg

Dhr. W.R. Vroom
Secretaris
Stichting Archeologie Actueel Limburg